

Høringsnotat- forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte i Norge

Høringsnotatets hovedinnhold

I dette høringsnotatet foreslår Kunnskapsdepartementet en ny forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte i Norge. Forskriften regulerer vilkårene for at Lånekassen skal kunne godkjenne enkeltutdanninger i Norge for utdanningsstøtte på bakgrunn av søknad fra lærestedene som tilbyr utdanningene. En utdanning som har blitt godkjent for utdanningsstøtte gir studenter og elever rett til lån og stipend for denne utdanningen.

Forslaget til forskrift inneholder og viderefører godkjenningskravene i gjeldende forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020, men med forslag til følgende endringer:

- Varigheten av retten til lån og stipend for søkerne, dersom utdanningen ikke lenger oppfyller vilkårene for å bli godkjent, foreslås regulert
- Lærestedenes plikt til å melde fra om vesentlige endringer i utdanningene som kan ha betydning for godkjenningen, foreslås regulert

Målet med forslagene er økt forutsigbarhet for både læresteder og søkere dersom en utdanning ikke lenger oppfyller vilkårene for godkjenning. Samtidig ønsker departementet økt forutsigbarhet gjennom at vilkårene i forskriften skal gjelde inntil de blir opphevet, i stedet for i ett år som i dag. Samme endring foreslås for forskriften om utdanningsstøtte. Slik kan Lånekassen fatte vedtak om godkjenning uten tidsbegrensning. Forslagene fører ikke til realitetsendringer.

Departementet foreslår også å modernisere og forenkle de gjeldende reglene slik at de blir lettere å orientere seg i for utdanningsinstitusjonene. Forskriften skal rendyrkes for å regulere rettigheter og plikter for lærestedene som er relevante for godkjenningen.

Ny forskrift skal gjelde fra 15. april 2020.

Bakgrunn

Forslaget til forskrift inngår i departementets modernisering av vilkårene for hvilke utdanninger i Norge som gir rett til lån og stipend. Departementet mener at gjeldende forskrift om tildeling av utdanningsstøtte over tid er blitt vanskelig å orientere seg i og unødig komplisert å lese. Dette er en forskrift som gjelder mange. For at elever og studenter skal kunne orientere seg om rettighetene sine, er det viktig at forskriften både er oversiktlig og skrevet i et klart og forståelig språk. Lærestedene har det samme behovet for brukervennlige regler.

Departementet mener at reglene for godkjenning av utdanninger i Norge for lån og stipend til søkerne bør reguleres i en annen forskrift enn forskriften for søkerne. Økt brukervennlighet for lærestedene er enklere å få til hvis vilkårene for enkeltvedtak om godkjenning av utdanninger skilles fra vilkårene for å få lån og stipend for søkerne. Da kan godkjenningsvilkårene tilpasses målgruppen de er ment for, og forskriften om utdanningsstøtte rendyrkes for elever og studenter. Reglene for lån og stipend til utdanninger i utlandet – som er forskrift overfor søkerne og ikke enkeltvedtak overfor de utenlandske lærestedene – videreføres imidlertid i forskriften om utdanningsstøtte. Departementet la 25. november 2019 frem høringsnotat med forslag om ny forskrift om utdanningsstøtte, med høringsfrist 25. februar 2020.

Gjeldende rett

Vilkårene for godkjenning for utdanningsstøtte av utdanninger i Norge er i dag plassert i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte kapittel 4 og kapittel 7. Vilkårene for godkjenning er i første rekke at utdanningen skal være godkjent etter en utdanningslov, for eksempel universitets- og høyskoleloven. Derne stilles det krav om at utdanningen skal vare i minst ett semester, med visse mindre unntak. Dermed er det ingen automatikk i at en utdanning som er lovgodkjent også gir rett til lån og stipend i Lånekassen. Noen utdanninger utenfor det formelle utdanningssystemet kan også godkjennes, som for eksempel yrkessjåførutdanning ved godkjente trafikkskoler. Vedtak om godkjenning for utdanningsstøtte er enkeltvedtak overfor lærestedene, og varer etter dagens praksis i ett år av gangen, parallelt med varigheten av forskriften om tildeling av utdanningsstøtte.

Reglene om godkjenning av utdanninger i Norge for utdanningsstøtte har i hovedsak vært de samme i mange år. I dag er akkreditering av universitets- og høyskoleutdanning og fagskoleutdanning godt etablert som mekanisme for kvalitetssikring. En akkreditering kan falle bort, men forskriften har ingen bestemmelse om lærestedets plikt til å melde fra hvis utdanningen endres vesentlig slik at kravene for godkjenning ikke lenger er oppfylt.

Alle læresteder som tilbyr utdanning som er godkjent for utdanningsstøtte, har imidlertid en generell plikt etter utdanningsstøtteleven til å medvirke til at Lånekassen kan forvalte utdanningsstøtteordningene korrekt. Departementet informerer om hva medvirkningsplikten konkret innebærer i rundskriv F-01-19 om lærestedenes medvirkning ved gjennomføring av statens støtteordninger for elever og studenter.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet vil videreføre kravene for utdanningsstøtte i gjeldende forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020. Med en ny permanent forskrift ønsker departementet å øke forutsigbarheten for brukerne. Med en slik endring mener departementet også at reglene blir enda mer tilgjengelige og brukervennlige.

I dagens regelverk er ikke konsekvensene av at en utdanning mister godkjenningen regulert. For studentene og elevene vil konsekvensene være å miste retten til lån og stipend fra Lånekassen. Departementet foreslår derfor i § 2 tredje ledd at retten til lån og stipend skal vare ut semesteret hvis utdanningen ikke oppfyller vilkårene for godkjenning. Dette er for å gi studentene og elevene nok tid til å kunne omstille seg. Samtidig er det viktig for departementet at utbetalingene stopper når godkjenningen faller bort. Departementet mener at begge hensyn vil bli ivaretatt med dette forslaget.

Institusjoner har en generell plikt til å medvirke til gjennomføring av utdanningsstøtteordningen i samråd med departementet og Lånekassen, jf. lov om utdanningsstøtte § 21. Departementet vil tydeliggjøre dette ansvaret ved å innføre en egen bestemmelse om dette i forskriften. Departementet foreslår derfor å innføre plikt til å melde fra om *vesentlige endringer* som kan ha *betydning for godkjenningen* i forskriftens § 7. Institusjonene må selv foreta en konkret vurdering med vekt på hva som kan ha betydning for godkjenningen.

Departementet ønsker at varigheten av godkjenningsvedtaket skal være inntil vilkårene ikke lenger er oppfylt. Departementet ser ikke gode grunner for at en utdanning som inngår i det norske utdanningssystemet skal måtte godkjennes formelt for rett til utdanningsstøtte i en årlig prosess, men det kan være gode grunner for jevnlig rapportering om forhold som har betydning for korrekt forvaltning. Kombineres en plikt til å melde fra om endringer som kan ha betydning for

godkjenningen med jevnlig rapportering av opplysninger om utdanningene etter Lånekassens anvisninger, gir dette like god oppfølging av utdanningene som en årlig godkjenning. Lånekassen vil vurdere nærmere hva slags oppfølging det er behov for.

Departementet har vurdert behovet for at Lånekassen skal kunne trekke tilbake et vedtak om godkjenning når vilkårene er oppfylt. Det kan for eksempel være ved manglende innrapportering av andre opplysninger enn de som har betydning for godkjenningen. Departementet regner ikke behovet som stort nok til å foreslå en slik endring. Læresteder med utdanninger som er godkjent for utdanningsstøtte plikter etter utdanningsstøtteleven til å medvirke til gjennomføringen av utdanningsstøtteordningene. Oppfølging av manglende medvirkning bør heller skje ved veiledning og dialog.

Lånekassen skal forvalte forskriften med det ansvaret som følger med. Lånekassen skal ha ansvar for at innføringen av de nye endringene gjennomføres på en effektiv og sikker måte. Lånekassen vil også ha et spesielt ansvar for å gi elever, studenter og institusjonene tilstrekkelig informasjon om disse reglene. I dag informerer departementet om hva medvirkningsplikten til gjennomføringen av utdanningsstøtteordningene konkret innebærer gjennom rundskriv F-01—19. Departementet foreslår at Lånekassen overtar ansvaret for å informere institusjonene om innholdet i medvirkningsplikten når ny forskrift trer i kraft. Rundskrivet oppheves samtidig.

Departementets forslag

Departementet foreslår en ny forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte i Norge som viderefører vilkårene for godkjenning i gjeldende forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020 uten tidsbegrensning. I tillegg foreslår departementet å regulere konsekvensene for retten til lån og stipend for søkerne når en utdanning ikke lenger oppfyller vilkårene for godkjenning i § 2, og i § 6 en plikt for lærestedene til å melde fra om vesentlige endringer som har betydning for om vilkårene for godkjenning er oppfylt.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til ny forskrift innebærer ikke økte bevilgninger til utdanningsstøtte. Det er i utgangspunktet de samme utdanningene som kan godkjennes for utdanningsstøtte i studieåret 2020-2021 som i 2019-2020. Standardiseringen av Lånekassens skjønn for hvor lenge retten til lån og stipend for søkerne skal vare når en utdanning ikke lenger oppfyller kravene til godkjenning og søkerne fortsetter utdanningen, er i tråd med gjeldende praksis. Dette gjelder svært få saker, og reguleringen gir først og fremst økt forutsigbarhet for søkere og læresteder.

Plikten for lærestedene til å melde fra til Lånekassen når endringer oppstår som kan ha betydning for om vilkårene for godkjenning er oppfylt, er en tydeliggjøring av medvirkningsplikten etter utdanningsstøtteleven. I dag rapporterer lærestedene fortløpende endringer i utdanningene, slik at plikten ikke innebærer mer rapportering enn før.

Når forskriften settes uten tidsbegrensning, vil vedtakene om godkjenning også være inntil vilkårene ikke lenger er oppfylt. Dette kan føre til effektivisering ved at Lånekassen årlig fatter færre vedtak om godkjenning og lærestedene ikke lenger må søke om ny godkjenning hvert år. Departementet antar at de fleste lærestedene likevel vil merke liten forskjell siden opplysninger om utdanningene fortsatt skal innrapporteres.

Forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte i Norge

Hjemmel: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet xx.2020 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 4.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder godkjenning for utdanningsstøtte fra Lånekassen av utdanninger i Norge.

§ 2 Krav til utdanningene

En utdanning som tilbys av et lærested i Norge godkjennes for utdanningsstøtte dersom utdanningen omfattes av § 3 eller § 4 og varer i minst ett semester.

Det gjøres unntak fra kravet om varighet for grunnutdanning for yrkessjåfør og sommerkurs eller forkurs ved universiteter og høyskoler. Det kan også gjøres unntak for utdanning som har sammenheng med søkerens yrke eller tidligere utdanning.

Hvis en utdanning ikke lenger oppfyller vilkårene for godkjenning, har søkeren rett til lån og stipend ut semesteret. Et høstsemester varer normalt fra 16. august til 15. januar, og et vårsemester fra 16. januar til 15. juni.

§ 3 Krav om godkjenning etter en utdanningslov

Videregående opplæring etter opplæringslova eller friskolelova godkjennes for utdanningsstøtte.

Grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 godkjennes for utdanningsstøtte. Opplæringen skal være stedbasert.

Utdanning etter folkehøyskoleloven eller etter voksenopplæringsloven § 17 godkjennes for utdanningsstøtte.

Utdanning etter universitets- og høyskoleloven eller fagskoleloven godkjennes for utdanningsstøtte.

Utdanning som tilsvarer universitets- og høyskoleutdanning eller som følger læreplaner for videregående opplæring ved nettskoler eller studieforbund som er godkjent etter voksenopplæringsloven, godkjennes for utdanningsstøtte. Utdanningen skal føre frem til eksamen ved universiteter og høyskoler eller eksamen for privatister.

§ 4 Andre utdanninger som godkjennes

Utdanning som følger læreplaner for videregående opplæring og som fører frem til eksamen for privatister, godkjennes for utdanningsstøtte.

Grunnutdanning for yrkessjåfør ved trafikkskoler som er godkjent av Statens vegvesen, godkjennes for utdanningsstøtte. Som grunnutdanning for yrkessjåfør menes komprimert utdanning på 140 timer. Nødvendig førerkortopplæring i klasse C, CE eller D godkjennes for utdanningsstøtte dersom opplæringen gjennomføres i sammenheng med grunnutdanningen.

Utdanning på nivå med det andre året i en amerikansk bachelorutdanning ved American College of Norway eller på nivå med norsk videregående opplæring og som følger læreplaner fastsatt av International Baccalaureate Organization (IB), godkjennes for utdanningsstøtte.

§ 5 Utdanninger som ikke godkjennes

Følgende utdanninger godkjennes ikke for utdanningsstøtte:

- a) utdanning i Forsvaret
- b) etatsopplæring eller bedriftsintern opplæring
- c) opplæring som blir satt i gang av, eller i samråd med, Arbeids- og velferdsetaten
- d) norskopplæring når opplæringen ikke skjer i kombinasjon med annen godkjent utdanning
- e) ph.d.-utdanning.

§ 6 Plikt til å melde fra om endringer

Et lærested med utdanninger som er godkjent for utdanningsstøtte, har plikt til å melde fra fortløpende om vesentlige endringer i utdanningene som kan ha betydning for godkjenningen.

§ 7 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra 15. april 2020.